

Reakcia na stanovisko SOZA k Správe EISI

*v Mníchove a Berlíne
23. septembra 2014*

Dňa 22.9.2014 vydal Slovenský ochranný zväz autorský (SOZA) svoje verejné stanovisko k "Správe EISI o fungovaní kolektívnej správy na Slovensku". Tvrdí v ňom, že správa EISI "traumatizuje spoločnosť", "poškodzuje dobré meno SOZA" a "zaťahuje spoločnosť do špecifických otázok" práva duševného vlastníctva a kolektívnej správy autorských práv.

S poľutovaním musíme konštatovať, že SOZA nezačína vzájomný dialóg práve najkonštruktívnejšie, keď EISI napriek opakovanej podpore kolektívnej správy práv nepochopiteľne obviňuje zo "snah[y] o rozbitie systému kolektívnej správy práv". Je priam dych vyrážajúce ako SOZA dokáže autorov správy na jednej strane označiť za nekompetentných (odtrhnutých od praxe), aby im v zápätí dala za pravdu v identifikácií niektorých praktických problémov uvedených v tej istej správe. EISI nemá záujem víriť emócie a znižovať sa k nafúknutým floskulám bez argumentačnej hodnoty. Má záujem o vecnú debatu. A preto reaguje v tejto súvislosti len na vecné argumenty.

SOZA sa v prvom rade obáva, že EISI dva roky zbieralo tendenčne len negatívne skúsenosti a pýta sa, prečo nebola tiež konzultovaná. Odpoveď sa nachádza už priamo v názve projektu "Kontrola Organizácií Kolektívnej Správy *Občanmi*". Cieľom správy bolo získať poznatky o tom, ako fungovanie OKS vníma *verejnosť*. EISI v prvom rade skúmalo postoj ľudí, ktorí prišli do styku s OKS, príp. tých ktorí sa tejto oblasti venujú odborne. SOZA a ostatné OKS boli v rámci tlačovej správy a medializácie vyzvané k odbornej polemike. „Diskusia, ku ktorej vyzývame, má ale nastať nie v rámci, ale na základe správy, či už to bude verejná diskusia s EISI alebo diskusia na pôde rekodifikačnej komisie a parlamentu,“ spresňuje Matej Gera.

SOZA sa preukázateľne mýli, ak uvádza, že EISI zbieralo len negatívne skúsenosti. Ak by si dostatočne preskúmala formulár na stránke EISI¹, ktorý slúžil na zbieranie týchto skúseností, zistila by, že hneď tretia otázka respondentov znie "Čo si myslíte, že dnes funguje pri OKS *dobro*?". Logicky sa správa sústreďuje najmä na to, čo treba zmeniť. Odborná správa taktiež objasňuje ako došlo k získavaniu údajov. Zber údajov zo strany verejnosti bol anonymný. Následne však bola konkrétnym respondentom, ako aj širšej verejnosti daná možnosť výjsť z anonymity alebo potvrdiť aj svoju skúsenosť symbolickým podpisom. Za prvých päť dní tak urobilo 79 občanov. Ich zoznam je dostupný [na stránke EISI](#).

¹ <http://eisionline.org/index.php/projekty-m/dusevne-vlastnictvo-m/kokso/76-verejny-prieskum-oks>

SOZA namieta, že žiadame väčšiu transparentnosť v zastupovaných repertoároch, správe nákladov ako aj v ďalších otázkach. Argumentuje, že si plní všetky súčasné zákonné povinnosti. “Áno, ale tie sú vyslovene nedostatočné. Voči návrhu na zlepšenie zákona nemôžete predsa argumentovať tým, že si plníte všetky existujúce nedostatočné povinnosti,” vysvetľuje Martin Husovec.

Ako zjavne chybnú možno ale označiť pripomienku o vyčíslení nákladov, ktoré sú údajne „vytrhnuté z kontextu“. Pri poskytovaní každej služby alebo výrobe tovaru musí podnikateľ vždy niesť *fixné náklady* (napr. kúpa stroja) a *variabilné náklady* (napr. cena za energie a materiál). Súhrn týchto nákladov sa nazýva *celkové náklady* (SOZA ich označuje za “reálne náklady”). *Priemerné náklady* potom označujú cenu, za ktorú je jedna jednotka služby poskytnutá alebo výrobku vyrobená pri celkovom chode firmy za určité obdobie. Zodpovedá teda na otázku, koľko stojí výroba toho ktorého výrobku, resp. poskytnutie tej ktorej služby v priemere za dané obdobie. SOZA ale navrhuje, aby sme sa nepozerali na túto cenu, hoci je to štandardný ukazovateľ používaný aj Európskou Komisiou. Údajne sú rozhodujúce *celkové náklady*, ktoré sú u zahraničných OKS oveľa vyššie. Samozrejme, že keď vyrobíte 100 ks nafukovacích trpaslíkov a Váš zahraničný sused 1 milión ks, iste budú jeho celkové náklady vyššie. Ak SOZA vyberie menej, logicky ju to musí stáť aj menej. Pri sto kusoch nafukovacích trpaslíkov sa predsa nemôžete oháňať nákladmi potrebnými na výrobu jedného miliónu kusov. SOZA to napriek tomu robí.

Argument SOZA by sa dal chápať, ak by tvrdila, že na stlačenie každoročných fixných nákladov potrebuje vybrať viac prostriedkov. Lenže to SOZA netvrdí. A ani nemôže. Sumu 930.000 eur (odchylka 10 % od európskeho priemeru) totiž nie je možné ani pri najväčšej zhovievavosti označiť *za jednu časť každoročných fixných nákladov*. Skutočnosť je taká, že *výber je drahý, pretože ho SOZA nevykonáva efektívne*. Jednak je to preto, že nedostatočne tlačí lepšími podmienkami na inštitucionalizovanie používateľov, ale aj preto, že nedostatkom transparentnosti (adresnosti prostriedkov), ako aj svojim správaním, používateľov od platenia často odraďuje. Ak je naozaj slovenská spoločnosť viac neochotná platiť ako tie zahraničné, asi bude problém aj u našich OKS.

SOZA vo svojej reakcii bohužiaľ nesprávne interpretuje mnoho záverov či odporúčaní správy. O dôvodoch nemáme záujem špekulovať. Pozývame ju preto k jej lepšiemu preštudovaniu.

- EISi nenavrhuje kreovanie žiadneho “štátneho orgánu”, ale neformálnej komisie expertov.
- Pri zvýšenej transparentnosti SOZA pomenúva záujmy, o ktorých dodržiavanie sa obáva (napr. osobné údaje) a tvrdí, že ich protizákonne opomíname. V správe sú pritom všetky jasne pomenované a dokonca sú priamo vylúčené z režimu (str. 21).
- Podľa SOZA údajné zvýšenie súťaže prinesie práve predraženie systému a jeho väčšiu fragmentáciu, ktorú samo EISi kritizuje. Na strane 24 pritom jasne pomenúvame systém ako tento problém odstrániť. Sama SOZA vo svojom vyjadrení pritom tento istý návrh, resp. potrebu jeho riešenia, zdá sa, podporuje

(časť “Záver”, str. 6).

- SOZA sa čuduje ako môžeme časť jej prostriedkov označiť za “verejné”, keď sú to príjmy fyzických a právnických osôb. Ako vysvetľuje daná pasáž v správe, ak OKS spravuje prostriedky osôb, ktoré ju o to *nepožiadali*, vykonáva verejnú funkciu, t.j. funkciu pre spoločnosť. Ich správu preto nemôže legitimovať prostredníctvom slobodnej vôle svojich členov, resp. zastúpených umelcov, pretože ide o prenesený výkon dôležitej spoločenskej funkcie. Poverenie na daný výber nezískala osobne od ľudí, ale zo zákona.
- SOZA opäť raz svoj vlastný výklad § 81 ods. 6 AutZ považuje za *jediný správny*, a to aj napriek zdôvodneným opačným hlasom v odborne recenzovanej literatúre, na ktoré správa poukazuje² a ktoré SOZA ignoruje. Správa teda, zdá sa, oprávnene kritizuje tento spôsob správania OKS.

Výzva pre SOZA

- Vo svojom stanovisku SOZA bez bližšieho ozrejmeneia vyhlasuje, že rovnosť používateľov nikdy neporušuje. Pozývame ju teda vysvetliť, ako je potom možné, že jej takzvaný “inšpektori” ponúkajú aj 70 % zľavy aj mimo kolektívnych licenčných zmlúv a sadzobníka.
- Zároveň, vzhľadom na to, že SOZA uvádza, že je kontrolovaná “každý týždeň”, boli by sme radi, ak by predložila všetky správne rozhodnutia o sankciách, ktoré jej boli *právoplatne* udelené, ako aj výsledky ostatných inšpekcií. Verejne nie je dostupná ani jedna.
- SOZA tvrdí, že si neuzurpuje a ani nemôže uzurpovať postavenie orgánu verejnej moci. Bolo by teda vhodné ozrejmiť, ako je potom možné, že pri svojej činnosti používa preukázateľne slovník štátnych orgánov (“previerka”, “záznam o kontrole”, “inšpektor SOZA” - používané v tzv. záznamoch o kontrole; a slová “inšpekcia”, “pokuta”, “zákaz akcie” zo strany vyberačov odmien). A tiež to, prečo veľká časť verejnosti vníma SOZA ako štátny orgán. Tá totiž k tomuto záveru nejako musela prísť.

Záverom, EISi sa naozaj snaží o “zaťahovanie spoločnosti do špecifických otázok” kolektívnej správy práv. V tomto smere nás SOZA obviňuje z prečinu „verejnej diskusie“, ktorá je základom fungovania demokratických legislatívnych procesov. „Iste sa zhodneme, že nový autorský zákon má byť výsledkom spoločenského konsenzu a reflektovať skutočné problémy verejnosti, a nie len hŕstky ľudí. Neberte preto ľuďom právo vyjadriť sa,“ dodáva Martin Husovec.

2 HUSOVEC, Martin. Ako vykladať § 81 ods. 6 autorského zákona. SOZA v. Pohorelá. Duševné vlastníctvo, 2012, č. 3.